

KARTA OPISU MODUŁU KSZTAŁCENIA		
Nazwa modułu/przedmiotu Narzędzia przetwarzania rozproszonego		Kod 1010512311010514017
Kierunek studiów Informatyka	Profil kształcenia (ogólnoakademicki, praktyczny) ogólnoakademicki	Rok / Semestr 1 / 1
Ścieżka obieralności/specjalność Systemy rozproszone	Przedmiot oferowany w języku: polski	Kurs (obligatoryjny/obieralny) obligatoryjny
Stopień studiów: II stopień	Forma studiów (stacjonarna/niestacjonarna) stacjonarna	
Godziny Wykłady: 30 Ćwiczenia: - Laboratoria: 30 Projekty/seminaria: -		Liczba punktów 5
Status przedmiotu w programie studiów (podstawowy, kierunkowy, inny) kierunkowy		(ogólnouczelniany, z innego kierunku) z danego kierunku
Obszar(y) kształcenia i dziedzina(y) nauki i sztuki nauki techniczne		Podział ECTS (liczba i %) 5 100%
Odpowiedzialny za przedmiot / wykładowca:		
<p>dr inż. Dariusz Wawrzyniak email: Dariusz.Wawrzyniak@cs.put.poznan.pl tel. 61 6652963 Instytut Informatyki ul. Piotrowo 2, 60-965 Poznań</p>		
Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych:		
1	Wiedza:	Efekty kształcenia ze studiów I stopnia zdefiniowane w Uchwale Senatu PP, a szczególnie efekty K_W1-2, K_W4, K_W6-15, weryfikowane w procesie rekrutacji na studia 2 stopnia ? efekty te prezentowane są w serwisie internetowym wydziału www.fc.put.poznan.pl
2	Umiejętności:	Efekty kształcenia ze studiów I stopnia zdefiniowane w Uchwale Senatu PP, a szczególnie efekty K_U1-2, K_U4, K_U7-8, K_U14-20, K_U22-23, K_U26, weryfikowane w procesie rekrutacji na studia 2 stopnia ? efekty te prezentowane są w serwisie internetowym wydziału www.fc.put.poznan.pl
3	Kompetencje społeczne	Efekty kształcenia ze studiów I stopnia zdefiniowane w Uchwale Senatu PP, a szczególnie efekty K_K1-9, weryfikowane w procesie rekrutacji na studia 2 stopnia ? efekty te prezentowane są w serwisie internetowym wydziału www.fc.put.poznan.pl Ponadto w zakresie kompetencji społecznych student musi prezentować takie postawy jak uczciwość, odpowiedzialność, wytrwałość, ciekawość poznawcza, kreatywność, kultura osobista, szacunek dla innych ludzi.
Cel przedmiotu:		
<p>1. Przekazanie studentom podstawowej wiedzy z zakresu narzędzi przetwarzania rozproszonego oraz współtworzących je usługi i mechanizmów, a także związanych z nimi technik i paradygmatów programowania rozproszonego</p> <p>2. Rozwijanie u studentów umiejętności wyboru właściwego podejścia do rozwiązywania problemów przetwarzania rozproszonego i budowy systemów rozproszonych</p>		
Efekty kształcenia i odniesienie do kierunkowych efektów kształcenia		
Wiedza:		
<p>1. ma uporządkowaną, podbudowaną teoretycznie wiedzę ogólną w zakresie algorytmów i złożoności, architektury systemów komputerowych, systemów operacyjnych, technologii sieciowych, języków i paradygmatów programowania, - [K_W4]</p> <p>2. ma podbudowaną teoretycznie szczegółową wiedzę związaną z wybranymi zagadnieniami z zakresu informatyki, takimi jak: przetwarzanie współbieżne w tym wielowątkowe, przetwarzanie rozproszone, komunikacja i synchronizacja procesów/wątków, - [K_W5]</p> <p>3. ma wiedzę o trendach rozwojowych i najistotniejszych nowych osiągnięciach w informatyce i w wybranych pokrewnych dyscyplinach naukowych, związanych z komunikacją sieciową oraz niezawodnością systemów, - [K_W6]</p> <p>4. ma podstawową wiedzę o cyklu życia systemów informatycznych programowych, - [K_W7]</p> <p>5. zna podstawowe metody, techniki i narzędzia stosowane przy rozwiązywaniu złożonych zadań inżynierskich z obszaru przetwarzania rozproszonego, - [K_W8]</p>		
Umiejętności:		

<ol style="list-style-type: none">
1. potrafi pozyskiwać informacje z literatury, baz danych oraz innych źródeł (w języku ojczystym i angielskim), integrować je, dokonywać ich interpretacji i krytycznej oceny, wyciągać wnioski oraz formułować i wyczerpująco uzasadniać opinie, - [K_U1]
2. potrafi określić kierunki dalszego uczenia się i zrealizować proces samokształcenia, - [K_U5]
3. potrafi posługiwać się technikami informacyjno-komunikacyjnymi wykorzystywanymi przy realizacji przedsięwzięć informatycznych, - [K_U7]
4. potrafi planować i przeprowadzać eksperymenty, weryfikujące określone własności systemu, interpretować uzyskane wyniki i wyciągać wnioski, - [K_U8]
5. potrafi wykorzystać do formułowania i rozwiązywania zadań inżynierskich i prostych problemów badawczych metody symulacyjne oraz eksperymentalne, - [K_U9]
6. potrafi - przy formułowaniu i rozwiązywaniu zadań inżynierskich - integrować wiedzę z różnych obszarów informatyki (a w razie potrzeby także wiedzę z innych dyscyplin naukowych) oraz zastosować podejście systemowe, uwzględniające także aspekty pozatechniczne, - [K_U10]
7. potrafi formułować i testować hipotezy związane z problemami inżynierskimi i prostymi problemami badawczymi, - [K_U12]
8. potrafi ocenić przydatność i możliwość wykorzystania nowych metod i narzędzi oraz nowych produktów informatycznych, - [K_U13]
9. potrafi ocenić złożoność obliczeniową i komunikacyjną algorytmów i problemów, - [K_U16]
10. potrafi ocenić architekturę oprogramowania z punktu widzenia wymagań pozafunkcjonalnych, - [K_U18]
11. potrafi zaproponować ulepszenia (usprawnienia) istniejących rozwiązań technicznych, - [K_U21]
12. potrafi - stosując m.in. koncepcyjnie nowe metody - rozwiązywać złożone zadania informatyczne, w tym zadania nietypowe oraz zadania zawierające komponent badawczy, - [K_U25]
13. potrafi ocenić przydatność metod i narzędzi służących do rozwiązania zadania inżynierskiego, polegającego na budowie lub ocenie systemu informatycznego lub jego składowych, w tym dostrzec ograniczenia, - [K_U24]
14. potrafi wybrać język programowania odpowiedni do danego zadania programistycznego, - [K_U26]
15. potrafi - zgodnie z zadaną specyfikacją, uwzględniającą aspekty pozatechniczne - zaprojektować złożone urządzenie, system informatyczny lub proces oraz zrealizować ten projekt - co najmniej w części. - [K_U27]
Kompetencje społeczne:
<ol style="list-style-type: none">
1. rozumie, że w informatyce wiedza i umiejętności bardzo szybko stają się przestarzałe, - [K_K1]
2. zna przykłady i rozumie przyczyny wadliwie działających systemów informatycznych, które doprowadziły do poważnych strat finansowych, społecznych lub też do poważnej utraty zdrowia, a nawet życie, - [K_K4]
3. potrafi odpowiednio określić priorytety służące realizacji określonego przez siebie lub innych zadania, - [K_K6]

Sposoby sprawdzenia efektów kształcenia

Efekty kształcenia przedstawione wyżej weryfikowane są w następujący sposób:

Ocena formująca:

- a) w zakresie wykładów:
  - na podstawie odpowiedzi na pytania dotyczące materiału omówionego na poprzednich wykładach,
- b) w zakresie laboratoriów / ćwiczeń:
  - na podstawie oceny bieżącego postępu realizacji zadań,

Ocena podsumowująca:

- a) w zakresie wykładów weryfikowanie założonych efektów kształcenia realizowane jest przez:
  - ocenę wiedzy i umiejętności wykazanych na egzaminie pisemnym o charakterze problemowym składającym się z 4 pytań otwartych, nie znanych wcześniej, punktowanych w skali od 0 do 25, co daje maksymalnie 100 pkt. za cały egzamin, przy czym próg na ocenę pozytywną wynosi 50 pkt.,
  - na żądanie studenta omówienie wyników egzaminu,
- b) w zakresie laboratoriów / ćwiczeń weryfikowanie założonych efektów kształcenia realizowane jest przez:
  - ocenę umiejętności związanych z realizacją ćwiczeń laboratoryjnych,
  - ocenę postępu i terminowości realizacji zadań projektowych, rejestrowanych w systemie zarządzania projektem,
  - ocenę jakości zrealizowanych projektów, poprzedzoną demonstracją i obroną przez studenta,

Uzyskiwanie punktów dodatkowych za aktywność podczas zajęć, a szczególnie za:

- omówienia dodatkowych aspektów zagadnienia,
- efektywność zastosowania zdobytej wiedzy podczas rozwiązywania zadanego problemu oraz planowania lub interpretacji wyników eksperymentów,
- uwagi związane z udoskonaleniem materiałów dydaktycznych,
- wskazywanie trudności percepcyjnych studentów umożliwiające bieżące doskonalenia procesu dydaktycznego.

Treści programowe

Program wykładu obejmuje następujące zagadnienia:

Podstawowe pojęcia i koncepcje: system sieciowy, system rozproszony, warstwa pośrednia (middleware). Zagadnienia projektowe: transparentność, otwartość, interoperacyjność, skalowalność itp. Klasyfikacja mechanizmów komunikacji międzyprocesowej: synchroniczne i asynchroniczne, trwałe i przejściowe. Środowiska wymiany komunikatów: porównanie PVM i MPI. Zdalne wywoływanie procedur: zagadnienia projektowe, budowa protokołu, semantyka awarii, idempotentność i bezstanowość, przykład realizacji - Sun RPC. Współbieżność w środowisku Java: podejścia do realizacji przetwarzania współbieżnego, wielowątkowość, mechanizmy synchronizacji oparte na obiektach klasy Object, pakiet java.util.concurrent. Podejście obiektowe do budowy systemów rozproszonych: klasyfikacja obiektów w przetwarzaniu rozproszonym, definicja interfejsu, dziedziczenie, interfejsy jako parametry, tryby przekazywania parametrów. Zdalne wywoływanie metod w środowisku Java - RMI: tworzenie i udostępnianie zdalnych obiektów, przekazywanie obiektów przez parametry, obsługa rejestru zdalnych obiektów, dynamiczna aktywacja obiektów. Systemy klasy MOM (ang. message-oriented middleware): koncepcja MOM, paradygmat kolejowania oraz publikowania-subskrypcji, protokół AMQP, przykład realizacji - RabbitMQ. Przestrzeń krotek: koncepcja przestrzeni krotek oparta na modelu Linda, adresowanie asocjacyjne, specyfikacja JavaSpaces, przykład realizacji - Apache River. Środowiska Ada: podstawy programowania (typy danych, konstrukcje programotwórcze, pakiety, obiektowość), współbieżność (zadania, spotkania, obiekty chronione), przetwarzanie rozproszone oparte na Aneksie E specyfikacji (klasy jednostek kompilacji, język opisu systemu).

Zajęcia laboratoryjne prowadzone są w formie piętnastu 2-godzinnych ćwiczeń, odbywających się w laboratorium wyposażony w stacje robocze pracujące pod kontrolą systemu operacyjnego Linux. Ćwiczenia realizowane są indywidualnie przez studentów, a w uzasadnionych przypadkach przez zespoły 2-osobowe. Program laboratorium obejmuje następujące zagadnienia:

Współbieżność na poziomie systemu operacyjnego: wątki w standardzie POSIX i ich synchronizacja, koncepcja monitora. Realizacja rozproszonego monitora w oparciu o środowisko komunikacyjne PVM/MPI. Sun RPC: testowanie semantyki błędów na przykładzie prostej usługi zdalnego licznika, realizacja złożonej usługi sieciowej wymagającej współbieżnej obsługi zleceń oraz wywołania zwrotnego. Java RMI: porównanie realizacji usługi zdalnego licznika w podejściu obiektowym oraz proceduralnym, realizacja zdalnego bufora. Systemy klasy MOM jako uogólnienie zdalnego bufora: testowanie i porównanie paradygmatu kolejowania oraz publikowania-subskrypcji. Realizacja prostej usługi na bazie zdalnych zwiokrotnionych obiektów udostępnionych przez RMI, z koordynacją replik realizowaną za pomocą systemu klasy MOM. JavaSpaces: przykład wykorzystania adresowania asocjacyjnego do kojarzenia par w grze w szachy. Podstawy programowania w języku Ada na przykładzie problemu sortowania tablicy. Współbieżność w środowisku Ada: tworzenie zadań, synchronizacja zadań poprzez spotkania, obiekty chronione, przykłady realizacji wybranych mechanizmów synchronizacji (np. semaforów) i implementacji rozwiązań klasycznych problemów synchronizacji. Realizacja przetwarzania rozproszonego w modelu zdefiniowanym przez Aneks E: przykłady użycia wybranych klas jednostek kompilacji (RCI, RT, SP).

Metody dydaktyczne:

1. wykład: prezentacja multimedialna, uzupełniona dyskusją nad problemami i ewentualnie ich ilustracją wraz z rozwiązaniami na tablicy;
2. ćwiczenia laboratoryjne: wykonywanie eksperymentów i wyciąganie wniosków odnośnie funkcjonowania analizowanych mechanizmów; dyskusja problemów i wypracowywanie koncepcji rozwiązania zadań, następnie praktyczna implementacja opracowanych koncepcji; w wybranych przypadkach pokaz multimedialny oraz demonstracja zrębów rozwiązań w celu dalszego ich rozwinięcia.

Literatura podstawowa:

1. Systemy rozproszone. Podstawy i projektowanie, Coulouris G., Dollimore J., Kindberg T., WNT, W-wa, 1999.
2. Systemy rozproszone. Zasady i paradygmaty, Tanenbaum A., WNT, W-wa, 2006.
3. Concurrent Systems. Operating Systems, Database and Distributed Systems: An Integrated Approach, Bacon J., Addison-Wesley, Harlow (England), 1998.

Literatura uzupełniająca:

1. Przetwarzanie rozproszone w systemie UNIX, Gabassi M, Dupouy B, Lupus, W-wa, 1995.
2. ActiveMQ in Action, Snyder B., Bosanac D., Davies R., Maining, 2009.
3. JavaSpaces Principles, Patterns, and Practice, Freeman E., Hupfer S., Arnold K., Addison-Wesley, 1999.
4. Ada 95, Huzar Z., Fryźlewicz Z., Dubielewicz I., Hnatk B, Helion, Gliwice, 2001.
5. Ada 2012, Barnes J., Cambridge University Press, 2014.

Bilans nakładu pracy przeciętnego studenta

Czynność	Czas (godz.)
1. udział w wykładach	30
2. udział w zajęciach laboratoryjnych	30
3. przygotowanie do ćwiczeń laboratoryjnych	20
4. realizacja zadań laboratoryjnych (napisanie, uruchomienie i weryfikacja programów w czasie poza zajęciami laboratoryjnymi)	20
5. udział w konsultacjach związanych z realizacją procesu kształcenia, w szczególności zadań laboratoryjnych (częściowo mogą być realizowane drogą elektroniczną)	3
6. przygotowanie do egzaminu i obecność na egzaminie: 18 godz. + 2 godz.	20

Obciążenie pracą studenta

forma aktywności	godzin	ECTS
Łączny nakład pracy	123	5
Zajęcia wymagające bezpośredniego kontaktu z nauczycielem	63	2
Zajęcia o charakterze praktycznym	70	3